

AH 2703
2022Z05226

Antwoord van minister Staghouwer (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (ontvangen 11 mei 2022)

Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2021-2022, nr. 2382

1

Bent u bekend met het bericht 'Voedselmakers zoeken met spoed alternatief voor zonnebloemolie'? 1)

Antwoord
Ja.

2

Herkent u het beeld dat geschetst wordt in het bericht? Kunt u uw antwoord toelichten?

Antwoord
Zonnebloemolie wordt zowel direct als verwerkt gebruikt in vele producten. Vervanging door andere oliën is mogelijk, zoals palmolie, raapzaad- en sojaolie, al geldt dit niet voor ieder product waarin zonnebloemolie wordt verwerkt. In het geval dat het wel kan, zal men alternatieve leveranciers gaan zoeken of alternatieve oliebronnen moeten benutten voor zover tegen redelijke prijzen verkrijgbaar en beschikbaar. Naar verwachting zullen prijzen echter in alle gevallen stijgen.

3

Wanneer verwacht u een significant tekort aan zonnebloemolie? Welke stappen gaat u eventueel nemen als de voorraad leeg is?

Antwoord
Er zijn signalen binnengekomen van bedrijven en organisaties over tekorten aan grondstoffen die binnenkort zullen ontstaan, in het bijzonder een tekort aan zonnebloemolie. Zonnebloemolie wordt als ingrediënt verwerkt in een groot aantal voedingsmiddelen, zoals koek, marinades, sauzen en margarines. De zonnebloemolie in deze voedingsmiddelen zal (deels) vervangen moeten worden door andere plantaardige oliën, zoals raapzaadolie en sojaolie. Het is helaas niet mogelijk om op tijd alle etiketten hierop aan te passen, waardoor bijvoorbeeld de ingrediëntenlijst op het etiket niet meer zal kloppen. De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) zal tijdelijk niet handhavend optreden als etiketten niet geheel correct zijn vanwege het tekort aan zonnebloemolie. Uiteraard mag door de vervanging van zonnebloemolie de voedselveiligheid niet in het geding komen en moet de consument helder

en correct over de vervanging worden geïnformeerd. Dit is de verantwoordelijkheid van de bedrijven en de NVWA zal hierop toezien.¹

4

Bent u van mening dat het tekort aan zonnebloemolie gevuld kan worden met duurzame alternatieven? Bent u voornemens om, in het kader van de Boer-tot-bord-strategie, prioritering te geven aan duurzame alternatieven? Kunt uw antwoord toelichten?

Antwoord

Bedrijven en organisaties zullen de zonnebloemolie (deels) vervangen door andere plantaardige oliën, zoals raapzaadolie, palmolie en sojaolie. Voor deze oliën zijn eveneens duurzame varianten beschikbaar, waarbij ik een beroep doe op het bedrijfsleven om duurzaam geproduceerde oliën te gebruiken. Voorts zijn er signalen dat met de stijgende opbrengstprijzen van zonnebloemolie zowel binnen de EU als daarbuiten meer van dit product zal worden geteeld om aan de vraag te voldoen.

5

Bent u het ermee eens dat een toenemende vraag naar palmolie, lijnzaadolie en raapzaadolie niet mag leiden tot schade aan de natuur, ontbossingen, bosbranden en mensenrechtenschennis, ook gezien het feit dat palmolie bekend staat als een natuursluiptmoordenaar waar veel zorgen over bestaan? Hoe gaat u daarvoor zorgen?

Antwoord

Daar ben ik het mee eens. Ik steun daarom het voorstel van de Commissie dat uitsluitend Ontbossingsvrije producten op de EU-markt mogen worden gebracht. Met betrekking tot het EU ontbossingsvoorstel is het van belang dat er bij evaluatie na twee jaar ook rekening wordt gehouden met ontwikkelingen die invloed hebben op verschuiving van productie, zodat deze elders het risico op ontbossing niet verhogen. Tot slot zal ik beroep blijven doen op het bedrijfsleven duurzaam geproduceerde oliën op de markt te blijven brengen.

6

Deelt u de zorgen over de certificering omdat de keten niet transparant is waardoor voedselproducenten vaak niet weten wat de herkomst van de door hen gebruikte palmolie is? 2) Heeft u, gelet op het feit dat het Wereld Natuur Fonds (WNF) heeft aangegeven dat het certificeringssysteem voor soja onvoldoende waarborgen tegen ontbossing biedt, dezelfde zorgen over palmolie certificering? Wat gaat u doen om de kwaliteit van de certificering te verbeteren?

Antwoord

¹ Gevolgen van tekorten aan producten | Oorlog in Oekraïne | NVWA

Certificering is slechts een instrument om een bepaalde kwaliteit van een product of de omstandigheden waaronder dat product is geproduceerd te borgen in de gehele handelsketen. Als het certificaat stelt dat ontbossingsvrije herkomst een voorwaarde is, dan moet het systeem zodanig ingericht zijn dat dit geborgd is door een daar op afgestemd Chain of Custody-model (of handelsmodel) en onafhankelijk geaccrediteerd toezicht op toepassing van dit systeem door een certificerende partij. Met kwaliteit van certificering is niks mis; het gaat om de inhoud van het certificatieschema. De voorgestelde Verordening van de Commissie formuleert eisen aan het gepaste zorgvuldigheidssysteem. Als certificering een bijdrage wil leveren aan het voldoen aan de verordeningeisen, dan zal het onderliggend certificatieschema daarop moeten worden afgestemd.

7

Herkent u de zorgen dat het gebruik van andere grondstoffen leidt tot het aanpassen van het etiket en de verpakking waardoor de prijzen ook weer zullen stijgen? Welke stappen gaat u nemen om voedsel betaalbaar te houden?

Antwoord

Ja, deze zorgen herken ik. Door het tekort aan zonnebloemolie zullen inderdaad andere plantaardige oliën gebruikt moeten worden als ingrediënt in een groot aantal voedingsmiddelen. Met de levensmiddelenindustrie, brancheorganisaties en de NVWA is afgesproken dat het tijdelijk mogelijk is om deze aanpassing op het etiket niet door te voeren, mits de voedselveiligheid niet in het geding komt.

In het algemeen heb ik er oog voor dat de consumentenprijzen kunnen stijgen, dit gaat niet alleen om de prijzen van voedsel. Binnen het kabinet is er aandacht hiervoor. Vorig jaar heeft het vorige kabinet besloten tot een directe verlaging van de energiebelasting in 2022 van totaal € 3,2 miljard. Dit kabinet heeft op 11 maart jl. een maatregelenpakket van € 2,8 miljard aangekondigd om de gevolgen van de stijgende energieprijzen en aanhoudende inflatie te verzachten.²

8

Kunt u toelichten hoe een eventuele toename in de vraag naar palmolie, lijnzaadolie en raapzaadolie zich zal verhouden tot de EU-bossenstrategie?

Antwoord

Een eventueel toenemende vraag zou kunnen leiden tot uitbreiding van de arealen, palmolie, lijnzaadolie en raapzaadolie of tot onderlinge verschuiving in de arealen wereldwijd. Dergelijke ontwikkelingen kunnen van permanente of tijdelijke van aard zijn. In het geval van tijdelijke toename is het de vraag of dit investeringen in uitbreiding rechtvaardigt. Palmolie afkomstig van de uitbreiding van het areaal palmolieplantage ten koste van bos kan later niet op de EU-markt worden gebracht omdat de ontbossing na 31 december 2020 heeft plaats gevonden. Wel zou deze palmolie zijn weg kunnen vinden naar

² Kamerstuk 35 925-XV, nr. 111

landen die niet diezelfde eisen als de EU stellen. Daarom is samenwerking met andere consumentenregio's en de productenlanden zo belangrijk om dit te voorkomen. Dit laatste is in lijn met de EU Mededeling *Bescherming en herstel van bossen: de actie van de EU opvoeren*³, waarin wordt ingezet op versterkte samenwerking met producerende landen om de druk op bossen te verlagen en de voetafdruk van de EU-consumptie op het land te verkleinen. De EU-Bossenstrategie 2030⁴, waarin ook het streven van de Commissie wordt genoemd om 3 miljard extra bomen te planten in de EU voor 2030, zou op gespannen voet kunnen komen te staan met bijvoorbeeld uitbreiding van het landbouwareaal voor lijnzaadolie of raapzaadolie. Dat geldt eveneens voor het mogelijk uitbreiden van het areaal voor de productie van plantaardige eiwitten ter vervanging van soja. Ik blijf mij onverminderd inzetten voor de doelen van de EU-bossenstrategie alsmede de doelen van de nationale bossenstrategie.

1) Nieuweoogst.nl, 16 maart 2022, Voedselmakers zoeken met spoed alternatief voor zonnebloemolie (www.nieuweoogst.nl/nieuws/2022/03/16/voedselmakers-zoeken-met-spoed-alternatief-voor-zonnebloemolie).

2) Greenpeace, Destruction: certified (www.greenpeace.org/static/planet4-international-stateless/2021/04/b1e486be-greenpeace-international-report-destruction-certified_finaloptimised.pdf).

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52019DC0352>

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0572>